

Mys Horn 2006

Foto: Marko Semuš

Obplávať mys Horn je snom každého námorníka. Preplávať okolo najjužnejšieho cípu Južnej Ameriky z Tichého do Atlantického oceánu. Popasovať sa s najdivokejšími vodami a vetrami na svete. Prekonať sám seba a nehostinné, ba až nepriateľské more. Čože more, oceán! To tiché a kradmé vzdúvanie oceánu nenájdete na bežnom mori. Nepriateľské, zabíjajúce prostredie studenej zvlnenej vody a neutíchajúci vrtkavý vietor dokážu z človeka vyžmýkať posledné sily, poslednú nádej.

Viva Chile!

K mysu Horn sa dostanete z Čile alebo z Argentíny. Ibaže by ste priplávali priamo z Austrálie alebo z Afriky. Čile je priateľská, civilizovaná krajina s príjemným obyvateľstvom. Slovák nepotrebuje žiadne vízum na vstup do krajiny. Na letisku sa však vyplní imigračná kartička, ktorú si treba odlo-

žiť na výjazd z krajiny. Údaje na karte o pobyte nikto neskúma.

Nie je nutné preukazovať žiadnu spiatocnú letenku, ako napríklad do USA, Austrálie alebo Južnej Afriky. Treba rátať aj s colnicou, pretože obyvateľ „veľkej“ Európy už pomaly zabudol, čo to je.

Santiago

Prvý šok čaká cudzinca v podobe poplatku za taxi z letiska do hotela – 130 USD. Letisko je dosť ďaleko od mesta. Taxikár vždy zamyká dvere auta znútra, vraj je to bezpečnejšie. Pred odletom si treba rezervovať hotel cez internet a dohovoriť si odvoz hotelovým taxikom kvôli bezpečnosti. V hoteli treba hlavne spať a spať. Vyspať sa z „jetlagu“. Na lodi veľa času na spánok nebude, a telo si musí zvyknúť na časový posun. Santiago si pozriete za dva dni, no nezabudnite na Valparaíso – mesto Pabla Nerudu. Aspoň sa prvýkrát dostanete k Tichému oceánu z východnej strany.

Punta Arenas

Na cestu na juh som si zvolil, samozrejme, lietadlo. Autom by som sa tak ďaleko na juh ťažko dostal. Letel som do najväčšieho čilského mesta na juhu, do Punta Arenas. Neverili by ste, že niekdajším farárom v tomto meste bol Slovák. Kto letí priamo do Puerta Williams, musí tu prestúpiť na menšie lietadlo. Punta Arenas leží na západnom konci Magalhaesovho prielivu. Je to mesto s jedným námestím so sochou Magalhaesa, bezcolným územím s nákupnými centrami, ale nájdete tu aj internet café. Nečakajte, že vám tu bude fungovať roaming cez Orange. Funguje len T-com, ale SMS odoslané do inej siete nikdy neprídu na Slovensko. Zachránilo ma iba telefonovanie z pevnej siete.

Prístav

Akokoľvek úporne som hľadal marínu, nič som nenašiel. Tu sa iba blázni prevádzajú na plachtenciach. Jediné, čo tu je, je komerčný prístav. Honosný názov pre jediné

obrovské kamenné mólo. Kotví tu všetko možné, rybárske, komerčné, ale hlavne vojenské lode. Naša plachetnica, aj keď je dlhá 23,5 metra, tu vyzerala ako modelárska hračka medzi obrami.

Tripulante

Zázračné slovo. Prvýkrát ho budete počuť v lietadle. Tripulante – člen posádky. Slovičko, ktoré mi pomohlo všade, kam som sa pohol. Prístavné mólo bolo, samozrejme, bezcolnou zónou. Tu sa mi zišla naša jachtárska knižka. Tá hrubá, šitá. Vyzerá celkom ako námornícka alebo ako starý anglický pas. Tripulante a modrá knižka otvárali bránu prístavu bez problémov.

Pelagic Australis

Najväčšia hliníková plachetnica s výklopným kýlom, postavená výlučne na plavby do Antarktídy. Odborníci nazývajú túto plachetnicu „Rolls-Royce“ južných morí. Nemôžem ju nazvať jachtou pre jej veľkosť a takeláž. Je to „cutter“ –

má tri predné plachty, najmenší stay sail, yankee and genoa. Ináč je to sloop s jedným stožiarom a hlavnou plachtou, ale so štyrmi refmi. Trojrychlostné navijaky sú umiestnené vzadu. Pretekársky „kávový mlynček“, navijak so stojanom a kľukami, je určený na vyťahovanie hlavnej plachty. Má šesť kabín a priestraný salón s kuchyňou. Na túto plachtenicu som sa „upísal“.

Námorník – nevoľník

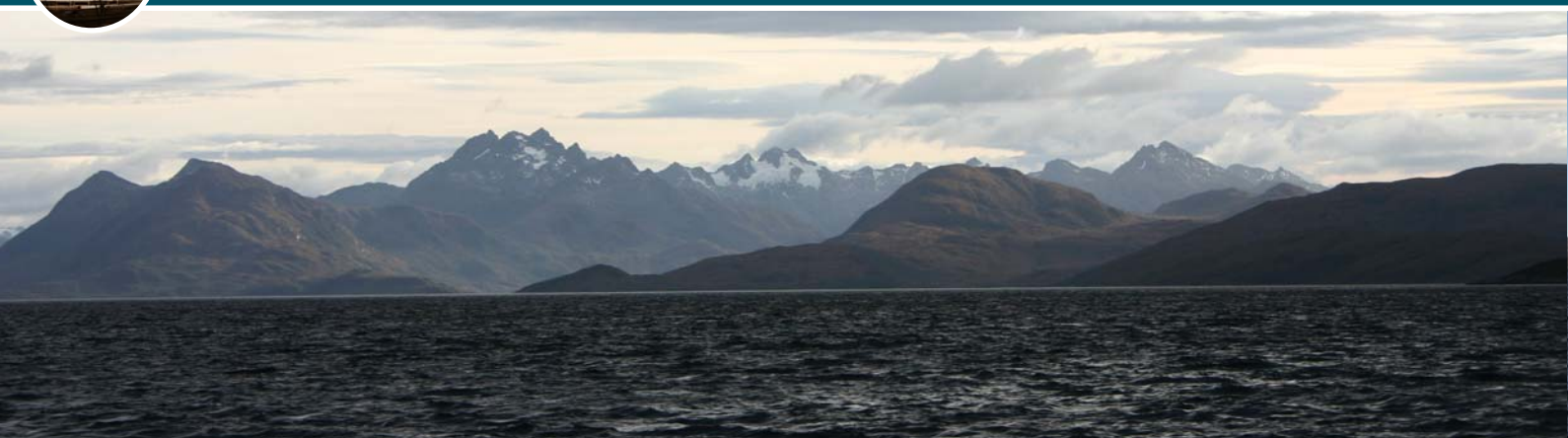
Nikdy neverte, že to, za čo zaplatíte, aj naozaj dostanete. Z vlastnej skúsenosti môžem potvrdiť, že toto pravidlo platí hlavne u Angličanov. Plno sľubov, a potom len „sorry“. Nikto z nás pozbierancov, dobrovoľných neplatených členov posádky, ani netušil, že aj keď sme si za túto cestu draho zaplatili, neboli sme zákazníkmi. Táto loď je registrovaná ako „komerčná“ a skipper (kapitán) nás zaregistroval ako námorníkov na komerčnej lodi. A, samozrejme, „zhabal“ nám pasy. Určite ich po-

treboval na vybavenie povolenia na plavbu po čilských vodách, ale pas som dostal až od imigračného úradníka na Falklandoch – Malvinách. Teraz mi už určite uveríte, že jachtárska knižka bola moja spása.

Bolo nás dvanásť

Skipper bol Austráľčan, first mate bol Američan ako vystrihnutý z bikerského časopisu a second mate bola Novozélandanka, ktorá spávala so skipperom. To boli platení členovia posádky. My, platiaci plebs, sme boli ešte lepšia „zmes“ – ja Slovak, americký vysokoškolský učiteľ, Angličanka žijúca v USA, dvaja Íri, Angličan, Talian a Novozélandan. Bez „dobrej“ angličtiny by som na palube nemal žiadnu šancu. Ale najviac mi chýbala španielčina. Iba my kontinentálci si myslíme, že s angličtinou urobíme diery do sveta. V Južnej Amerike určite nie. Najhoršie bolo lúštiť španielske nápisy na obaloch potravín alebo rukami-nohami sa dohovárať s čilským vojakom. >>

»

Tierra del Fuego

Ohňová zem. A okolo nej samé more. Studené a nepriateľské. Po dvoch dňoch nakladania na loď a zoznamovania sa s ňou sme konečne vyplávali v stokilometrovom vetre z prístavu. Takáto loď potrebuje aj nejaký vietor, aby sa pohla. Odplávali sme smerom na juhozápad z Puerta Williams. Neplavili sme sa na východ cez Magalhãesov prieliv, ale smerovali sme na juh cez ostrovy k paralelnému kanálu Beagle. Je to južnejší prieplyv z jedného oceánu do druhého. Tu sa začalo to skutočné námorníctvo.

Vietor, plachty a more

Nebola to žiadna jachtička, nijaké elektrické navigačné. Toalety boli podtlakové, musel som 25-krát pumpovať po malej a 50-krát po veľkej... Teplá voda tiekla iba vtedy, keď bežal motor (8-litrový Cummins), a aj to až po tom, čo sa skipper osprchoval. Sľubovali nám vyhrievanú jachtu. Opak je pravda. Všetky jachty v tejto oblasti majú vyhrievanie, no pre kondenzáciu v kabinách je nutné stále ventilačné, takže priemerná vnútorná teplota je okolo 18 stupňov a vlhkosť 99,9 percenta. Nič poriadne nevysušíte, ak sa vôbec dostanete k praniu.

Denný dril bol ako na každej poriadnej anglickej lodi. Určenie služieb, rozdelenie varenia, kormidlovanie. Naša juhoamerická idylka sa rozplynula hneď prvý večer. Zatiahli sme do miniatúrnej zátoky, spustili veľký „gumák“ na vodu a začalo sa vyťahovanie štyroch uväzovacích lán. Po spustení kotvy bolo treba poriadne makať. Nie o dušu, ale o život. Skipper namiesto toho, aby použil 4 VHF vysielacie, ktoré mal v kabíne, vyrevoval na celý kontinent. Ten, čo ťahal 4 cm hrubé lano na pobrežie, si najprv pripadal ako „burlak“ na Volge a potom ako horolezec v Tibete, kým ho neuviazal o nejaký strom alebo o skalu. A to sa dialo štyrikrát. Po uviazaní štvrtého lana a dotiahnutí lán na lodi sa osprchoval najprv skipper, až potom my ostatní.

A začalo sa varenie večere. Ešteže sme mali Taliana na palube! Mne sa podarilo upiecť tortu z perníkového prášku, lebo Diane z USA mala narodeniny. Horšie bolo, keď varili tí druhí - Angličania. To by ani pes nežral. Keď dostanete na tanier žbrndu, honosne nazvanú „lasagne“, k tomu uvarený kus tvrdej kukurice spolu s makarónmi, tak si vzdychnete za talianskou reštauráciou alebo poriadnou slovenskou kuchyňou.

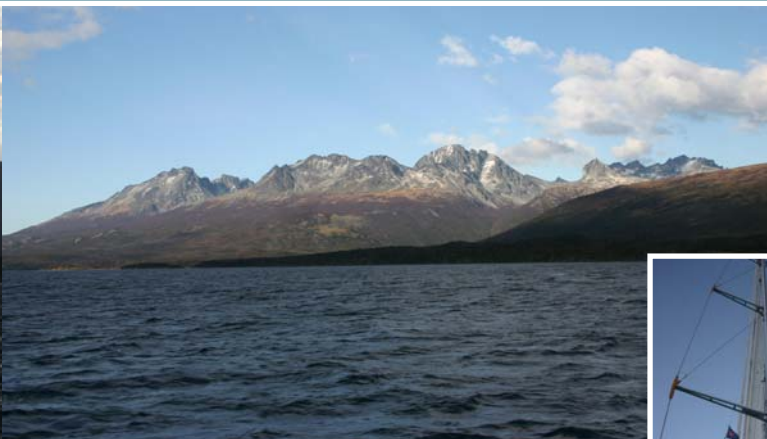
Ranná rozcvička

Po príjemnom večere a vlhkej chladnej noci sme sa ráno zobudili, pripravení na boj o WC. Na palubu sa nedalo ísť, pretože proti takému vetru sa to nedá robiť. A na opačnej strane by ma bolo sfúklo z paluby. O siedmej, po rannej káve, bez raňajok, za päť minút sme sa „nahodili“ do troch vrstiev a nepremokavého oblečenia a hlásili sa na palube. Mne sa ušlo to najhoršie. Každé ráno vzadu na korme v dolnej časti, určenej pre potápačov, som ručne navíjal mokré, slizké lano na dva bubny. Mal som pri tom excelentnú pomoc – dvojmetrového „ľavorukého“ Američana, ktorý sa tam nezmesčil, alebo dievčinku z Ameriky. Obaja boli vynikajúci spoločníci na palube, ale slabí spolupracovníci, nemešli. Tu

som sa nadrel ako kôň. Prikrčený na kolenách, s vodou šľahajúcou od mora a kvapkajúcou za golier z paluby, som navíjal lano ako zmyslov zbavený. Neverili by ste, že morská soľ je šmykľavá. Všetko sa šmýkalo – bubon, podlaha, láná. A to ako na pretekoch, za ustavičného poháňania nášho šéfa: rýchlejšie, rýchlejšie! S odstupom času si myslím, že asi by som nebol lepší než on. Bol v prekrepanej situácii. Vietor opretý do lanovia ho tlačil, kam chcel, smerové manévrovanie takejto lode v takom malom priestore bolo mizerné, takže každá sekunda zavážila. Bez zaváhania, vždy nám išlo o život.

Kopce, more a ľadovce

Všetko navôkol vyzeralo ako zaplavené Roháče. Zasnežené skalnaté kopce a medzi nimi more. Úplná idylka na prechádzku, ibaže tam žiadny autobus nechodí. Po kľučkovaní v tomto archipelágu sme sa dostali do kanála Beagle až k ľadovcom. Tu akoby sa nad nami niekto zmlieval a nebo sa vyčistilo. Dávali sme si načas a vychutnali sme si každý pohľad na zosúvajúce sa ľadovce, crčiace vodopády a božské ticho. Iba šum vetra, žblnkot vln a svišťanie lode po vode.

Puerto Williams

Najjužnejšie položené mesto na svete. Honosný názov – „mesto“. Drevená dedina s vojenskou posádkou. Oproti nemu je argentínske mesto Ushuaia, ale dosť ďaleko. My sme sem prišli na konci sezóny. Jediná krčma na stroskotanej lodi v jachtárskom prístave bola ztvorená. Mesto bolo dosť ďaleko, a dokopy nič tam nebolo. Aspoň že Orange roaming na mobile fungoval, keď sme sa plavili okolo Ushuaie. Nezastavili sme sa tam, pretože naša loď mala viac ako 50 ton a musela by platiť poplatok 1 000 USD za lodivoda. Kto sa nalodí v Ushuaie na plavbu okolo mysu Horn, musí najprv prísť do Puerta Williams pre imigračnú pečiatku. Mys Horn leží v čílskych vodách.

Mys Horn

Mojou úlohou bolo navigovať z Puerta Williams dolu kanálom Beagle až von, takmer k mysu Horn, na posledné kotvište. Kým moji kolegovia išli do miestnej ďalekej krčmy, ja som si plavbu podrobne naplánoval. Nesmel som nikde, kde bolo menej ako 20 metrov vody. Vody tu na juhu nie sú stále poriadne zmapované. Pozícia podľa GPS, mapy a podľa pozorovania bola vždy iná. Tunajší skipperi majú vlastnú, ručne kreslenú knižku zátok, kde už boli.

Po ceste sme si precvičili anglický systém „muž cez palubu“ a potom sme sa vydali „plnou parou“ na juh. Nebola to jednoduchá navigácia pomedzi ostrovčeky, ale dala sa zvládnuť pomocou pripravených námerov jednotlivých bodov.

Pred mysom Horn sa kotví v dobre chránenej zátok celú noc a rána „sú tu tiché“ a úchvatné. Slnko nikdy nevystúpi na oblohu vyššie ako do jednej tretiny. Po rannej príprave sme odmontovali kotvu a schovali ju do podpalubia. Pred cestou nám síce slúbili prístátie na mysu Horn, no už v Puerte Williams sme po schovaní „gumáka“ do podpalubia všetci vytriezveli. Anglický žartík...

Približovali sme sa k mysu Horn od severovýchodu. Už v diaľke sa súostrovia otvára a dáva priebeh všetkým živlom. More začína nielen po-

skakovať, vyhadzuje loď hore, dolu, nabok. Vietor s dažďom šľahá statočne do tváre. Loď plieska z boka na bok, hlavne potom, čo zmeníme kurz na juh okolo mysu. Chytáme bočný vietor, a ten si na nás zgustne. Hlavné však je, že sa objavilo slniečko spoza mraku, hmľa sa trochu zdvihla a my môžeme fotografovať. Fotografovať! Len to skúste. Najťažšie bolo priviazať vlajku Slovenského námorného jachtingu a potom seba o podlahu, aby som dostal čo najlepší záber. Vykúpal som sa nielen ja, ale aj môj fotoaparát. Po zmene kurzu na východ, okolo posledného dvojitého výbežku Južnej Ameriky, sa loď ustálila a po vetre nás niesla k Falklandom.

Oceán

Očakávali sme romantiku, a nastala každodenná 24-hodinová ru-

tina. Tri dni na Falklandy. Oceánske vzdúvanie sa začalo hneď za mysom Horn. Vlny sa zdvihli a celá hora ostrova mizla za vrcholkami v pravidelných intervaloch. Každá 10. až 12. vlna prišla zľava a zaliala nás. Kormidelník si to vždy odniesol. Tu už nebolo miesto na nijakú frajerinu. Nikto nesmel byť na palube bez popruhov a vesty. Samozrejme, pripútaný. Už žiadne hľadanie červeného vína na pravoboku. „Port wine“ sa predsa ukladá na „port side“ – ľavoboku. Počas plavby žiadny alkohol. Maximálne pivo, ale len po službe. Po dotahovaní plachiet alebo ich výmene sme všetci túžili nielen po večeri, ale hlavne po odpočinku. Šliapali sme naplno. Priemerne 12 uzlov. A to už voda poriadne sviští popri takejto lodi.

Všetko je v ľuďoch

Dobrá loď je omdenou. Dobrá posádka je na nezaplatenie. Dobrý skipper je úplné zlato. Vzťahy na palube sú podmienkou na zvládnutie akejkoľvek náročnej plavby. Nestačí, keď je dobrý iba jeden. Všetci musia ustúpiť a obetovať niečo zo svojej sebeckosti v prospech druhých. Každý musí byť ochotný nastúpiť za toho, kto práve nemôže. Taká posádka dôjde do každého cieľa.

